

Lokale virkninger af globale medier

Ehab Galal og Mette Thunø (red.), 2009

Globale medier i verdens brændpunkter. Religion, politik og kultur.

København: Museum Tusulanums Forlag.

169 sider, 148 kr.

En fængende titel er altid en god start på en god bog – men hvis fortsættelsen skal være lige så givende som det første øjekast, skal titlen også nogenlunde præcist indramme indholdet af bogen. Det er nok den væsentligste mangel ved *Globale medier i verdens brændpunkter*: Titlen er blevet lidt for *upbeat* og skyder en smule ved siden af indholdet i den i øvrigt interessante, let læste og velskrevne antologi. De gode analyser af det lokale aspekt af globale tendenser, snarere end det globale mediesystem per sé er bogens store force, og det er den kontekstuelle viden og opfordringen til at modstå generaliseringer malet med bred pensel, der er bogens stærkeste argument, og nok det mest tankevækkende for et politologisk publikum.

De syv casestudier i antologien spænder vidt, men der er alligevel en række fælles temaer, der knytter dem sammen. Det brede udvalg giver en udmærket appetitvækker på de mange forskellige måder og niveauer, man kan analysere medierne på, med alt fra casestudier af enkelt-numre af enkelte publikationer rettet mod snævre minoriteter over etnografisk inspirerede analyser af minoriteters forskellige mediestrategier til kultur- og mediehistoriske udredninger af nationale eller regionale medieudviklingstendenser. På trods af dette mister bogen ikke på noget tidspunkt blikket for den lokale kontekst – hvilket er en kvalitet for casestudierne, men omvendt gør, at redaktionen af bogen ikke formår at hæve kapitlerne op fra case-niveauet og for alvor får dem til at tale sammen. Større fokus på dette ville have hjulpet bogen med at opfange erfaringerne fra de forskellige cases og demonstrere, hvordan de mange forskellige analyseniveauer spiller sammen.

Set fra en politologisk vinkel indeholder *'Globale medier'* for det første spændende perspektiver på nye medieformater og mediegenreers betydning for identitetsdannelse samt for dannelsen af (trans)lokale offentligheder. For det andet rummer bogen interessante perspektiver på forhandlingen af 'det Lasswell'ske mediepolitiske spørgsmål' i samfund med mere eller (i bogens casestudier hovedsageligt) mindre ytrings- og pressefrihed: Hvem der kan sige hvad, til hvem, hvordan, i hvilket medie og med hvilken effekt – et spørgsmål, der kompliceres umådeligt af den moderne autoritære stats dilemma mellem udnyttelse og kontrol af nye medieteknologier.

Her finder vi Lise Paulsen Galals læseværdige skildring af, hvordan medieudviklingen giver nye ytringsmuligheder for de kristne koptere, et minoritetssamfund i Egypten med betydelige diasporaer i bl.a. USA. Kapitellet beskriver, hvordan brugen af nye medier ikke automatisk fører til minoritetens 'frigørelse', men skal ses i lyset af samspillet mellem medier, kirke og stat i Egypten og udenfor. Netbaserede medier bliver således én brik i forhandlingen af identitet, og selv om der ikke er nogen formel censur eller begrænsning på dem, viser artiklen, hvordan netmedierne opererer i forhold til de begrænsninger det lokale (Egyptiske) og tematiske (den transnationale Koptiske Kirke) magtspil sætter. Dette betoner, hvordan netmedierne indlejres i magtspillet om minoritetsidentiteten, snarere end automatisk at konstruere et transnationalt fællesskab uden for censurens rækkevidde, som f.eks. Philip Seibs indflydelsesrige værk *The Al-Jazeera Effect* (2008) implicit antager. Den implicite kritik af at generalisere noget så lokalt som minoritets- eller gruppeidentitet er yderst interessant, selv om svaret ikke fremgår entydigt – Ehab Galals studie af arabisk satellit-tv virker mere i tråd med Seib's analyse – og bogens andre studier af diasporaer inkluderer lignende modsatrettede tendenser. I beretningen om et livsstilsmagasin for muslimske kvinder i Holland pointerer Randi Marselis, at også her forhandles minoritetens identitet i et samspil mellem de kulturelle 'rødder' og det lokale omgivende samfunds normer. Men interessant nok udlægger Jon Kyst den modsatte tendens – nemlig hvordan kontinuiteten i russiske dissidenters kommunikation giver en art global subkultur, der giver 'Sovjetunionen et liv efter døden' ved at videreføre kommunikationsformer opstået for dennes sammenbrud. Snarere end et generelt modsvar på Seibs generalisering af netmediernes indvirkning på dannelsen af transnationale fællesskaber tilbyder bogen et forsvar for nuanceret debat – med Lise Paulsens Galals ord, at 'globale medier må studeres i samspillet mellem lokale, nationale og globale bevægelser og i konkrete empiriske studier'.

Dannelsen af offentligheder er også temaet for Ehab Galals analyse af islamisk satellit-TV, der viser, at det mangfoldige udbud af islamiske programmer har med-

ført både bredde og refleksivitet i tilgangen til religion. Pluraliteten udfordrer de tidligere nationale monopoler på fortolkning af religion og giver samtidig mange forskellige svar på religiøse spørgsmål, sublimt udtrykt i Galals henvisning til imamen Al-Qaradawis bemærkning om 'at de, der ikke bryder sig om hans fortolkning blot vil zappe videre til en anden muslimsk autoritet' – et fænomen, der virker egnet til at oplyse den danske debats insisteren på Islam som monokultur. Pluraliteten af meninger og fortolkninger af Islam fortolkes af forfatteren som et tegn på, at der ikke er én, men flere islamiske offentligheder. Helt tæt på de enkelte offentligheder og deres indlejring i og sammenspil med lokale kontekster kommer kapitlet dog ikke, og kriterierne og grænserne for hvad der (politologisk set) udgør en offentlighed forbliver uskrevne og uklare. F.eks. når konklusionen både beskriver 'den nye muslimske offentlighed' og konkluderer, at opfattelsen af 'én dominerende muslimsk offentlighed' ikke støttes af studiet.

De i varierende grad autoritære staters forsøg på at imødekomme pluraliserende tendenser i medieudviklingen og drage nytte af de teknologiske udviklinger uden at miste kontrollen over samfundsdebatten – det jeg oven for kaldte det Lasswellske (nye) mediespørgsmål – er det andet store og politologisk set interessante tema, der tages op i mange af bogens kapitler. Det grundlæggende dilemma mellem kontrol og udnyttelse belyses ved autoritære staters kamp for at udnytte internettets fordele uden at tillade dissens i Rasmus Chr. Ellings fine kapitel om den persisksprogede blogosfæres udvikling i (og for dissenternes vedkommende i stigende grad udenfor) Iran. I en dialog med Jon Kysts kapitel om russiske blogs, der synes at være gået hen over hovedet på redaktørerne, introduceres her begrebet *e-samizdat* som samlebetegnelse for eksilerede dissidenters fortsættelse af tidligere tiders undergrunds- og flyvebladspresser. Som politologisk interesseret læser kan man ikke lade være med at ærgre sig over, at dette tema forbliver uskarpt i redaktionen af bogen, der trods redaktørernes betoning af 'nye mediers udfordringer for udemokratiske magtstrukturer' som et gennemgående og vigtigt tema ikke lader det komme frem ved enten at tage det op i et indledende eller afsluttende kapitel eller ved tematisk organisering af kapitlerne.

Spændingerne mellem kontrol og udnyttelse af nye teknologiske muligheder er også fint beskrevet i analyserne af udviklinger på tv-området. Her viser Mette Thunøns kapitel fra Kina, hvordan det kinesiske tv-landskab udvikles mellem markedsmekanismer og statslige kon-

trolmekanismer, og hvordan erfaringerne fra succesen med at samarbejde med medierne fortsættes i forsøget på at udnytte, understøtte og kontrollere internetmedierne snarere end at forbyde dem – en tendens, der genfindes i Ellings kapitel om iranske blogs. Samme 'brug hvad du kan og censurer resten'-logik går igen i Svenssons analyse af, hvordan kinesiske medier eksperimenterer med kontrolleret ansvarliggørelse af lavere funktionærer ved at trække på den vestlige genre for undersøgende journalistik, men samtidig lade propaganda-behovet styre hvem, der må gøres ansvarlige hvornår og for hvad.

Bogen tilbyder således eminente bidrag til at forstå dilemmaer mellem identitetsdannelse, nye medieteknologier, autoritære samfund og eksilerede dissidenter. Men bogens bidrag til den akademiske debat hæmmes ved, at de fælles temaer kunne have været sat skarpere i fokus enten gennem en tematisk opdeling af bogens kapitler eller gennem refleksioner over og anvendelse af de teoretiske betragtninger, der introduceres i Stig Hjarvards indledning. Refleksionerne over, hvordan medieudviklingen både er en centrifugal og centripetal kraft i forhold til sociale fællesskaber, bidrager til at skabe en indgang til bogens tema om identitetsdannelse, men forbindelsen forbliver relativ uartikuleret: Kapitlet er en teoretisk introduktion, men rummer ikke (da det ikke er skrevet af redaktørerne) en introduktion af de enkelte kapitler. Og overvejelserne over, hvordan løse koblinger karakteriserer den globale medialisering af samfundet, hvor både politik og religion i højere grad end tidligere må spille sammen med medielogikker for at kunne fungere, er interessante og læseværdige i sig selv. Men terminologien er fraværende i casestudierne og kapitlerne, hvilket får den teoretiske ramme til at virke lidt malplaceret i forhold til de mere udtalte temaer om, hvordan hhv. minoriteter og autoritære stater udnytter medieudviklingens muligheder. Et klarere fokus i bogens redaktion ville have fokuseret bogens samlede argument og hjulpet den på vej mod en egentlig dialog med den hastigt udviklende litteratur, der findes især på 'medier i mellemøsten'-området. For bogen rummer interessante perspektiver herpå, der fint kan nuancere og problematisere bestsellere på området som Philip Seibs teori om en nærmest automatisk dannelse af ukontrollerbare, ikke-statslige muslimske fællesskaber: *Al Jazeera effekten*. (Seib 2008)

Rune Saugman

Ph.d.-studerende på Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Begreber, men ikke teori, om terrorisme

Mikkel Thorup, 2010

An Intellectual History of Terror

Routledge, London.

278 sider, 75 pund.

Dette er, så vidt jeg er orienteret, Mikkel Thorups (MT) første engelsksprogede bogudgivelse. Der er ikke tale om en præsentation af nye ideer, men snarere om en udvælgelse, gennemskrivning, oversættelse og samlet præsentation af forskellige bidrag skrevet inden for de sidste 5-10 år (uden at dette dog angives).

MT er en original tænker. Jeg har selv haft stor glæde af MT's ideer og deler en række af hans synspunkter. Jeg må således siges at være en sympatisk indstillet anmelder. Alligevel betragter jeg bogen her med sammensatte følelser. På den ene side er den sprængfyldt med originale observationer og redegørelser. Er man interesseret i terrorisme, er denne bog et must, som det gerne skulle blive klart nedenfor. Faktisk mener jeg, at MT's indsigter på dette område rager op også internationalt. På den anden side er det som om, MT ikke helt får nok ud af disse indsigter. De forskellige delanalyser er ikke indbyrdes forbundne. Bogen fremstår derfor lidt fragmenteret. Og her har jeg en mistanke om, at det skyldes en mangel på et samlende begrebsapparat. MT er således ikke som de klassiske statshistoriske forfattere (Charles Tilly, Michael Mann m.fl.) optaget af at skabe begreber om statsinstitutionernes udvikling. Han er i stedet mere 'diskursivt' orienteret og fokuserer på bevægelser i italesættelsen af terrorisme. Men lad os se nærmere på teksten. Bogen består i fire dele: 1. hovedbegreber, 2. terrorismens idehistorie, 3. pirater som terrorister, 4. terrorisme-debatten i dag.

Bogens første del belyser tre begreber: vold, stat og grænseland. Allerede i introduktionen redegør MT for, hvordan der sker et skift i opfattelse af vold fra det før-moderne til det moderne. I det før-moderne opfattes vold som en naturlig del af livet, mens den bliver 'skandaløs' i det moderne. Dette tema fortsætter i kapitel 2, der handler om vold og hvordan vold legitimeres. MT opregner 7 typiske legitimeringer af vold, hvoraf de mest interessante er:

- Det er altid de andre, der starter volden. „Vi ville ikke, men var nødt til at reagere.“

- Den voldelige aktør beskriver sig selv som uskyldig i aggressive følelser som hævn, lyst el. lign. I stedet forklares volden som begået med et større ædelt formål.
- De andres barbariske perversitet retfærdiggør ens egen barbariske perversitet.
- Man konstruerer historiske narrativer, der viser voldens løsningspotentiale.

Dette er en meget tankevækkende og skarpsynet beskrivelse af voldens legitimering. Men selvom MT skriver, at han trækker på psykologiske og antropologiske studier af vold, giver han ikke noget bud på, hvad der ligger bag disse forsøg på legitimering. Her kunne man have ønsket sig en psykologisk eller sociologisk forklaring. MT indrømmer, at han ikke giver en sådan for at "withstand the seduction of 'moral clarity' tending to obscure the violence and 'moral situationalism' of oneself and one's friends" (s. 17). Dette forekommer ikke tilstrækkeligt ambitiøst og er det første eksempel på, at et sammenhængende begrebsapparat kunne gøre MT's observationer mere vidtrækkende.

Kapitel 3 behandler staten. Det beskrives bl.a., hvordan voldsbegrebet bliver sat i ramme af staten. Den centrale historie i kapitlet er statens gradvise monopolisering af vold gennem en række forskellige processer. Som MT skriver er volden ens uanset hvem, der udøver den. Men den beskrives meget forskelligt, alt efter om det er terrorister eller stater, der er den voldelige. Yderligere fremkommer en fundamental og meget inspirerende pointe i dette kapitel: Terroristen skabes af staten. Benævnelsen terrorist er statens beskrivelse af andre ikke statslige aktører, der udøver vold. Statens historie er derfor også historien om den stigende intolerance over for vold og den „underlige ide om, at mennesker ikke har ret til vold“ (citater fra s. 57, min oversættelse).

I det følgende kapitel diskuteres ideen om en skillelinje mellem det ordnede territorium og det 'vilde land'. Det vigtigste eksempel på et sådant vildt område inden for staten udgøres af grænselandet. I grænselandet hersker uorden, ingen klare grænser, ingen opretholdelse af lov

og orden og 'uciviliserede' folkefærd bebor landet på en ureguleret måde. Her hersker den frygtelige uklarhed. Denne uklarhed leder til en forestilling om overlegenhed, der kan retfærdiggøre massakrer. MT viser hvordan denne forestilling om grænselandet straks efter 11/9-2001 blev brugt af nogle kommentatorer til at beskrive forskellen mellem vesten og den islamiske verden. Beskrivelse af verden efter murens fald er i det hele taget præget af ideen om grænselandet. Men nu i forestillingen om at grænselandet breder sig og korrumpere verden. MT's beskrivelse af grænselandet er igen inspirerende og spændende. Men også her mangler man et begrebsapparat, der kan forklare denne dæmonisering af 'det vilde'.

Således færdig med behandlingen af hovedbegreber fortsætter MT nu med i bogens anden del at beskrive terrorismens idehistorie. Kapitel 5 handler om brugen af begrebet terror fra nedskrivningen af biblen frem til oplysningstiden. Der er naturligt nok mest fokus på den sidste del af denne lange periode. MT konkluderer, at indtil før den franske revolution brugtes terrorbegrebet mest som betegnelse for 1) frygt, der stammer fra religion, og 2) for den frygt stater kan indgyde i deres borgere.

Kapitel 6 diskuterer den ændrede forståelse af terror, der opstod i løbet af den franske revolution. Denne falder i to trin. Det første trin omfatter Robespierres forståelse af terror og systematiske henrettelser som en kreativ, udrensende kraft, der var befordrende for skabelse af en ny, retfærdig og fredelig stat. Terror-begrebet antager sin moderne betydning i det andet trin i 1794, hvor Robespierre henrettes som 'terrorist', og brugen af arbitrær vold fordømmes. Herefter udvikles gradvist forståelsen af terror som i opposition til retfærdighed og til staten.

Kapitel 7 kortlægger udviklingen af begrebet terrorisme efter den franske revolution. Frem til anden verdenskrig er terrorbegrebet endnu ikke blevet entydigt forbundet med 'illegitim' vold udøvet af ikke-statslige aktører. Terrorismen bruges endnu om voldshandlinger udført af staten. Tilsvarende er det først efter anden verdenskrig, at terrorist-begrebet monopoliserer benævnelsen af de 'illegitime' aktører uden for staten. Hidtil brugtes også termer som banditter, anarkister, sabotører. Efter anden verdenskrig og særligt efter attentatet på de israelske olympiske atleter i 1972 skete en stramning af den politiske og legale brug af begrebet, således at terrorisme bliver modsætningen til legitimitet.

Bogens anden del underbygger således glimrende pointen fra kapitel 3 om, hvordan terroristen skabes som modsætning til staten. Vi fortsætter derfor ufortrødent til tredje del, hvor bogen kan siges at skifte metode fra idehistorie til konkret historie.

Kapitel 8 giver historien om de nordafrikanske pirater i barbaresk-staterne. MT definerer Middelhavet som et grænseland for de europæiske stater fra 1600-tallet og frem. Presset fra de nordafrikanske pirater var med til at skabe den amerikanske flåde i starten af 1800-tallet. I to krige forsøgte amerikanerne at stoppe pirateriet fra de algeriske, tunesiske og libyske kyster. Det lykkedes ikke for alvor, og det var ikke før franskmændenes besættelse af Algeriet i 1830, at pirataktiviteterne ophørte. MT viser overbevisende, hvordan retorikken i den forbindelse ligner begrundelserne for de tilsvarende interventioner i Irak og Afghanistan.

I kapitel 9 vises det, hvordan piraten udfordrer statens suverænitet. Piraten er en mere 'politisk' figur netop af den grund. Kapitellet kortlægger, hvordan det meste lovgivning og statslig omtale i øvrigt siden romerriget har defineret pirater som en særlig fjende, der ikke fortjente nogen form for nåde. Piraten er ikke en almindelig kriminel, men på linje med oprørere og forrædere. Og tilsvarende er der ingen nåde for terroristen. Således nævner MT, at anti-pirat-diskursen i dag er mest aktiv i omtalen af den globale terrorist. Årsagerne til dette bliver ikke nævnt direkte af MT, men konklusionen ligger snublende nær: Det skyldes, at denne konflikt nu er på frontlinjen af statsdannelsesprocessen ligesom de nordafrikanske stater var det i 1800-tallet.

I kapitel 10 ser vi, hvordan statens forhold til pirateri er langt mere sammensat end italesættelsen lader ane. MT demonstrerer overbevisende, hvordan kapervirksomhed (privateering) har været brugt af stater siden middelalderen som en billig måde at føre krig på. Denne måde at hyre private til at udøve vold i statens tjeneste er karakteristisk for krigsførelse i 'grænselandet' – altså i områder til lands eller vands, hvor staten ikke har fuld kontrol. Og igen drages en klar parallel til brugen af irregulære midler i krigen mod terror. Med globaliseringen er der fremkommet nye 'grænselands', hvor statens kontrol er reduceret.

Del 3 giver således en god indføring i forskellige aspekter af forholdet mellem pirat og stat, og vi forstår, at fortidens pirater med visse forbehold er blevet nutidens terrorister. I bogens afsluttende del 4 skiftes igen fokus til mere aktuelle debatter om skabelse af global orden.

Kapitel 11 kortlægger, hvad MT kalder 'securitist' kritikken af det liberale demokrati. Denne omfatter en forestilling om, at det lyttende, diskuterende demokrati kun kan overleve, hvis det baserer sig på rå voldsudøvelse over for sine fjender. Gennem tre cases viser MT, at denne forestilling gælder hvad enten fjenden er kommunister, irakiske oprørere eller islamiske terrorister. Men som MT meget rigtigt påpeger, er denne referencerence til den „realistiske, brutale og irrationelle“ verden, hvor kun magt tæl-

ler, i virkeligheden et forsøg på at undgå at tale nuanceret om det, der virkeligt er svært, nemlig politisk uenighed. Dette forhindrer dog ikke, at man som tidligere i bogen sidder tilbage med et ønske om en teoretisk baseret fortolkning af denne observation: Hvorfor er det sådan?

Kapitel 12 bryder med resten af bogens (nogenlunde) konsekvente diskussion af terrorisme-begrebet. Her får vi, noget uventet, en diskussion af 'cosmopolitan liberalism'. Kosmopolitiske liberalister kritiserer den traditionelle beskrivelse af den nationale og suveræne stat. I stedet må udvikles en ny kosmopolitisk verdensorden. MT kritiserer denne ide for at være naiv og for at ignorere, at magtforhold også styrer den globaliserede verden. Selvom dette sidste kapitel er interessant, og selvom MT kan have ret i kritikken af den kosmopolitiske liberalisme, så virker det alligevel påklisset. Det adresserer kun overfladisk bo-

gens hovedemne, terrorister. Her kunne vi i stedet have brugt en konklusion, der samlede trådene fra de forskellige og forskelligartede kapitler.

Efter denne gennemgang skulle det gerne stå klart, hvorfor jeg betragter bogen med sammensatte følelser. Mens den på den ene side har et skarpt og mange steder overraskende blik for staters og terroristers gensidighed – underbygget med spændende eksempler, så er den på den anden side lidt springende i sin form og ikke klart styret af et begrebsapparat. På trods af dette tøver jeg dog ikke med at anbefale den til alle, der ønsker at forstå terrorisme.

Jacob Alsted

Ph.d., cand. scient. pol. og medejer af konsulenthuset Haslund og Alsted.

Kinas bistand til Afrika: Kina som en 'rogue donor'?

Deborah Brautigam, 2009

The Dragon's Gift. The Real Story of China in Africa
Oxford University Press, Oxford.
416 sider, pris: 243,75 DKK.

Kinas bistand til Afrika i de seneste år i form af lån, kreditter samt donation af hospitaler, stipendier og så videre har givet anledning til stor debat. Fra vestlig side er Kina blevet udlagt som en „rogue donor“ i Afrika. Kina giver kun bistand for egen nytte, herunder for at få adgang til kontinentets ressourcer, og den kommer ikke kontinentet til gavn. Fra kinesisk side er det omvendt fremført, at landets bistand hjælper Afrika ud af fattigdom og skaber økonomisk udvikling. Deborah Brautigams bog *The Dragon's Gift. The Real Story of China in Africa* er et indlæg i denne debat. Gennem en udførlig empirisk analyse af Kinas bistandsinstitutioner og deres aktiviteter tilbageviser Brautigam myten om Kina som en rogue donor i Afrika: Kinas bistand gavner kontinentet ved at mixe traditionel bistand med investeringer.

Analysen sigter mod at besvare et spørgsmål om bistand og taler til en debat inden for udviklingsstudier. Debatten fokuserer på, om bistand skaber udvikling, og hvorledes denne bistand i så fald skal strikkes sammen. Samtidig taler bogen til Kina-forskere. Disse har netop efterlyst mere empirisk orienterede og nuancerede bidrag, snarere end de meget policy-orienterede bidrag, der hidtil har været præsenteret om Kinas engagement i Afrika (*China Quarterly*, no. 199, september 2009). Brautigam

har arbejdet i og med Afrika og Kina i over 30 år, har gennemført feltstudier i otte afrikanske lande samt i Kina, og det er dette reservoir af indgående kendskab til både Afrika og Kina, hun trækker på i bogen. Ligeledes har hun beskæftiget sig med bistand siden 1980'erne og har skrevet adskillige bøger om emnet (*Chinese Aid and African Development: Exporting Green Revolution*, 1998, *Aid Dependence and Governance*, 2000, *Taxation and State-Building in Developing Countries*, 2008).

Bogens første fem kapitler introducerer historien bag Kinas bistandsregime, rationalet bag og instrumenterne for Kinas bistand. Kinas bistand må ifølge Brautigam forstås på en anden måde end Vestlig bistand. Hvor vestlig bistand har fokuseret på at afhjælpe fattigdom og har afkoblet bistand med kommerciel aktivitet, gives kinesisk bistand ud fra tanken om 'win-win', dvs. at begge parter kan få fordele. Kina giver koncessionslån og eksportkreditter til at finansiere bygning af infrastruktur samt etablering af virksomheder. Til gengæld modtager Kina olie eller andre ressourcer. Oftest er disse midler bundet til kinesisk maskineri, udstyr og konstruktionservices.

Baggrunden for Kinas bistand er landets egen erfaring som modtager af bistand i 70'erne og 80'erne, primært fra Japan, men også fra Vesten. Japan og Vesten

involverede sig i Kina ved at give lån og kreditter til brug for bygning af infrastruktur og for at etablere produktion (oftest af egne virksomheder) til gengæld for ressourcer. Bistanden blev givet for egen vinding; det handlede om at sikre ressourcer og skabe jobs for egne virksomheder. Det er det samme mønster Kina bruger i dag, når Kina giver bistand til Afrika. En af bogens styrker er således, at Kinas bistandspolitik i Afrika analyseres i konteksten af landets egen erfaring som bistandsmodtager.

Brautigam argumenterer for, at Kinas bistand har en win-win effekt. Kinas kombination af investeringer og bistand skaber udvikling snarere end udnyttelse, da Kina forbinder *business* og bistand på innovativ vis. Kinas bistand til Afrika kommer *Kina* til gode ved at sikre import af ressourcer, sikre et marked for kinesiske varer og sikre, at landets modne industrier kan flytte offshore ved at etablere økonomiske zoner i Afrika. Samtidig kommer bistanden *Afrika* til gode. Kina bygger nødvendig infrastruktur i Afrika og etablerer industriel produktion bl.a. gennem joint ventures med lokale virksomheder. De økonomiske zoner, som Kina etablerer, skaber en spill-over effekt af viden mv., der skaber vækst for Afrika. Erfaringer med etniske kinesere fra Hong Kong og Taiwan i Afrika viser, at kinesiske virksomheder kan katalysere vækst for Afrika. Således afviser Brautigam den kritik, der går på, at konkurrencen fra billige kinesiske varer skulle ødelægge lokal produktion af f.eks. tekstil i Afrika.

Det eneste problematiske aspekt ved Kinas bistand, som Brautigam identificerer, er Kinas involvering i Afrikas landbrug. En række kinesiske virksomheder har etableret landbrugsproduktion, ligesom en række landbrugscentre er etableret. Dette er problematisk på et tidspunkt, hvor kontinentet har problemer med at brødføde sin egen befolkning. Men over en kam afviser Brautigam myten om Kina som en rogue donor i Afrika. I stedet ser det ud til, at Kinas bistand vil have gode chancer for at skabe udvikling for Afrika og afhjælpe fattigdom. Kinas egen succes med at løfte hundreder af millioner ud af fattigdom ser ud til at give landet troværdighed blandt afrikanske lande som værende en aktør med den rette opskrift på at skabe udvikling.

Officielle tal for Kinas bistand kendes ikke og er et omtåleligt emne for landet. Den kinesiske bistand er omgærdet af en række myter. Da en af myterne netop omhandler størrelsen på Kinas bistand, dedikerer Brautigam et helt kapitel (kap. 6) til at se på dette spørgsmål. Som et resultat af feltarbejde i Kina samt analyser af officielle dokumenter og statistikker præsenterer hun et bud på bistandens reelle størrelse: Kinas bistand var i 2007 på ca. 1,4 mia. USD (168). Til sammenligning gav USA 7,6 mia. USD, Verdensbanken 6,9 mia. USD og EU ca. 5,4 mia. USD. Kinas bistand er således lille i sammenligning

med både USA og Verdensbanken, hvorved myten om størrelsen på Kinas bistand afvises.

I bogens resterende fem kapitler adresseres yderligere myter, der gælder om Kina som en rogue donor i Afrika: at Kina ødelægger afrikansk produktion (kap. 7 og 8), ødelægger landbrug (kap. 9 og 10), at Kina er gået ind på kontinentet blot for at sikre ressourcer, muliggør folke-drab i Sudan, skader demokrati, holder *rogue regimes* ved magten, fremmer korrupsion, skaber unfair konkurrence og skader miljøet (alle kap. 11). Disse punkteres en for en, hvorved myten om Kina som en „rogue donor“ afvises. I stedet konkluderes, at Kinas særlige mix af business og bistand vil komme kontinentet til gode og skabe økonomisk udvikling. Brautigam pointerer dog, at effekten af Kinas bistand og økonomiske samarbejde vil variere land for land og afhænge af det enkelte land, og hvor stabilt landet er.

Det kan bemærkes, at Brautigams bidrag er på linie med et antal udviklingsteoretikere, som mener, at 'ren' udviklingsbistand ikke er hensigtsmæssig, men at handel og investeringer er bedre metoder for at skabe udvikling i Afrika, og at Afrika vil få fordele, når udenlandske virksomheder søger økonomiske interesser. Erfaringerne er dog stadig beskedne. Bogen igennem sættes lighedstegn mellem Afrika og Kina. Begge har været koloniseret og har på trods af rige ressourcer haft problemer med fattigdom. Afrikanske lande har dog – modsat Kina – endnu ikke veludviklede statsapparater. I den udstrækning, at Kinas erfaring med at drage nytte af bistand afhænger af et veludviklet statsapparat, er det uklart, om Kinas erfaring kan overføres til afrikanske lande.

Samlet set giver Brautigam en nuanceret og empirisk grundig analyse af Kinas engagement. Bogen bidrager med forståelse af, hvorledes Kinas bistandsregime er opbygget og en forståelse af, hvad der skaber udvikling. Alene det, at Brautigam bidrager med tal på Kinas bistand, er et bidrag, da der ikke er meget data om Kinas bistand.

Teoretisk har bogen dog visse mangler. Brautigams analyse ser kun på den del af engagementet, der handler om bistand. Dette gør, at hendes konklusion kun er gyldig for det, der handler om bistand. Hendes konklusion tegner dog et generelt billede af Kinas engagement med Afrika, herunder at Kina har kunnet bruge støtten fra afrikanske lande til politiske formål, herunder at vinde et sæde i FN, at bistand har været brugt som værktøj til at isolere Taiwan fra kontinentet. Konklusionen er således bredere end den om bistand. Men da analysen ikke er funderet i en bredere udenrigspolitik ramme, er grundlaget for denne konklusion ikke til stede.

Samtidig er det uklart, hvori forholdet mellem bistand og udenrigspolitik består, og hvad analysen af

bistand betyder for Kinas udenrigspolitik. Brautigam bemærker indledningsvist, at bistand er et redskab for udenrigspolitik, og at et land giver bistand ud fra strategiske, økonomiske og moralske hensyn (15). Dog afgrænser hun sig efterfølgende til kun at fokusere på bistand. Brautigam tilbageviser, at Kina er en rogue donor, men er det også en tilbagevisning af, at Kina fører en revisionistisk udenrigspolitik i Afrika? Da Kinas bistand til Afrika også omfatter strategiske og politiske hensyn, må bistanden kunne betragtes som udenrigspolitik.

Bogen er på trods af teoretiske mangler meget anbefalelsesværdig. Den kan give studerende, forskere, policy-

makere mv. en forståelse af, hvorledes Kinas nuværende bistandsregime er fremkommet, og hvorledes Kinas bistand til Afrika former sig. Den giver en nuanceret forståelse af, hvorledes Kinas erhvervsrettede bistand skaber udvikling. Brautigam bidrager med ny data og løfter niveauet for debatten om Kinas bistand i Afrika.

Tanja Kasandra Behrndt-Eriksen

ph.d.-studerende, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Politiske blogs engagerer, men ændrer ikke grundlæggende moderne politik

Antoinette Pole, 2010

Blogging the Political: Politics and Participation in a Networked Society

Routledge, New York & London

160 sider, 29,95 USD.

Ændrede fremkomsten af politiske blogs politik? Nej, men det revolutionerede engagementet blandt vælgerne. Således på kort form problemstilling og konklusion i Antoinette Poles grundige men kedelige analyse af fænomenet politiske blogs.

Bogen leverer en udmærket intro til, hvad weblogs eller *blogs* er. Hvordan er fænomenet opstået, hvilken rolle spiller det, og hvornår fik disse blogs deres gennembrud og ændrede dermed helt almindelige menneskers mulighed for at komme til orde i den politiske debat? Det er de interessante spørgsmål, der bliver stillet, men at blogs skulle spille nogen større rolle, med enkelte undtagelser i meningsdannelsen, er nu svært at tage alvorligt. Intet i min erfaring tyder på det.

Forfatteren benytter sig af kvalitativ analyse med interviews af mere end 80 amerikanske bloggere.

Og hvad finder Pole så ud af? Jo. Der er i bogen tonsvis af banale observationer, såsom at yngre mennesker blogger mere end ældre ditto. At blogs får større betydning efterhånden som flere husstande kommer online. At blogs vinder mere og mere frem i de politiske kampagner samt at gennembruddet for blogs kom omkring 2004. Dertil kommer, at det fortrinsvis er hvide, veluddannede mænd fra storbyerne, som både læser og skriver de mest læste politiske blogs. Disse observationer er i og for sig interessante nok, men kan ikke i sig selv begrunde, at man bruger tid på at læse Poles bog. Desuden springer det

i øjnene, at store dele af bogens materiale simpelthen er for gammelt. Hvilken interesse har det for nutiden, hvor meget amerikanske kongrespolitikere bloggede omkring 2004? Det er jo på alle områder – teknologisk og politisk – i blogsammenhæng nærmest i stenalderen i forhold til nu. Det kan umuligt passe, at det tager tre år for forfatteren at analysere materiale indsamlet i 2005-2007?

Bogen skal først og fremmest roses for at være videnskabeligt grundig. Der er ikke mange potentielle hypoteser om, hvad blogs er og kan bruges til i en politisk kontekst, som ikke bliver beskrevet og efterprøvet. Og det er måske også bogens problem, for det gør de fleste kapitler for lange og rent ud sagt kedelige. Få uden for et snævrere akademisk miljø vil eller bør bruge tid på bogen.

Pole opfinder også særlige hypoteser, om hvorvidt det skulle være et 'demokratiske problem', og tegn på 'udelukkelse', hvis de mere læste (hvide) blogs af en eller anden årsag ikke linker til sorte -, latino – eller transseksuelle blogs. Det synes minoriteterne i øvrigt ikke selv, fremgår det. Alligevel skal man bruge tid på at læse om det. Det er den slags, der øger denne anmelders mistanke om, at Antoinette Pole med sin lange – og længe ventede – undersøgelse ikke rigtig har gjort særligt nye endelige interessante observationer.

I forlængelse heraf gør bogen meget ud af også at beskrive politiske blogs, som afviger fra mainstream politiske emner såsom sexualpolitiske, minoritets- og race-

spørgsmål. Det er måske meget interessant at læse om transseksuelle, der blogger om de politiske spørgsmål, der optager dem. Denne anmelder finder det dog temmelig ligegyldigt. Det virker groft sagt som om, at forfatterens præmis er, at hun har måttet bruge et kapitel på blogs skrevet af forskellige minoriteter. Sikkert for ikke at blive beskyldt for at have overset dem. I en dansk sammenhæng er det efter min vurdering politisk ligegyldigt. Med ganske få undtagelser er jeg ikke stødt på blogs skrevet af etniske minoriteter. Og i landspolitisk sammenhæng spiller de mig bekendt ingen rolle.

Generelt må man sige, at det er grundreglen både i amerikanske og danske folkevalgte politikeres blogs, at de for det meste går ud på at præsentere synspunkter, positionere sig i særlige debatter, kritisere og korrigere medier eller hævde, at det er i kraft af ens politiske initiativer, at resultater er opnået. Af samme årsag er partipolitiske blogs med et par få undtagelser, hverken i USA eller Danmark læst med større interesse. Især på grund af deres forudsigelighed. Kun de uafhængige kommentators blogs har vist sig at spille en rolle, fordi de i et par tilfælde har vist sig som et alternativ og/eller additiv til øvrige journalistiske medier.

Og i bogens sidste og faktisk temmelig interessante kapitler redegøres udmærket for, hvordan de politisk

uafhængige, professionelle blogs – trods alt – i USA har formået at skabe en vis respekt for blogosfæren i det politiske miljø. Mediet har således i visse situationer vist, at det kan påvirke meningsdannelsen i en grad så toneangivende amerikanske politikere har måttet træde tilbage.

Sammenligner man blogosfæren i USA med ditto i Danmark, er det dog svært at se lighederne. Der er simpelthen ikke noget dansk politisk blogmiljø, som tåler sammenligning med det amerikanske. I Danmark er de ganske få indflydelsesrige bloggere med få undtagelser en del af avisernes almindelige medieplatforme, og de spiller indtil videre en inferior rolle i meningsdannelsen. De tages – efter min vurdering – knapt alvorligt af de folkevalgte politikere.

Nej, det er gedigen skuffelse at læse bogen i sin helhed, men som all-round opslagsværk vil den sikkert egne sig. Da der næppe er publiceret ret meget videnskabeligt materiale om politiske blogs, så vil værket formentlig være uomgængeligt for enhver, der gerne vil skrive opgave om emnet.

Jarl Cordua

Cand. polit. og politisk blogger af liberal observans ('jarls blog – uafhængig liberal blog om dansk politik': <http://jarlcordua.dk/>).